

Lapset ja nuoret lastensuojelussa – missä on mun koti?

Tanja Hirschovits-Gerz, hankepäällikkö, Sosiaaliset innovaatiot lastensuojelussa
-koordinaatiohanke (SOILA), THL

Tanja.hirschovits-gerz@thl.fi

**25.9.2025 Asunnottomuusohjelman hankkeiden
verkostoitumistilaisuus 25.9.2025**

25.9.2025

Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen rakentamassa

**SOILA – Sosiaaliset
innovaatiot
lastensuojelussa
-koordinaatiohanke
tukee ohjelmakauden
toteutumista**

thl.fi/soila

25.9.2025

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Missä on mun koti?

- Kokemus kodista: biologisessa perheessä, mummulassa, naapurissa, lastensuojelussa... Onko sitä?
- Siirtymä omaan kotiin: Kämpä vai koti?
- Kenellä on avaimet mun kotiin? – työntekijä? Omaiset?
- Fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen turvallisuus –
- Rauha ja uni... vrt.pelot...

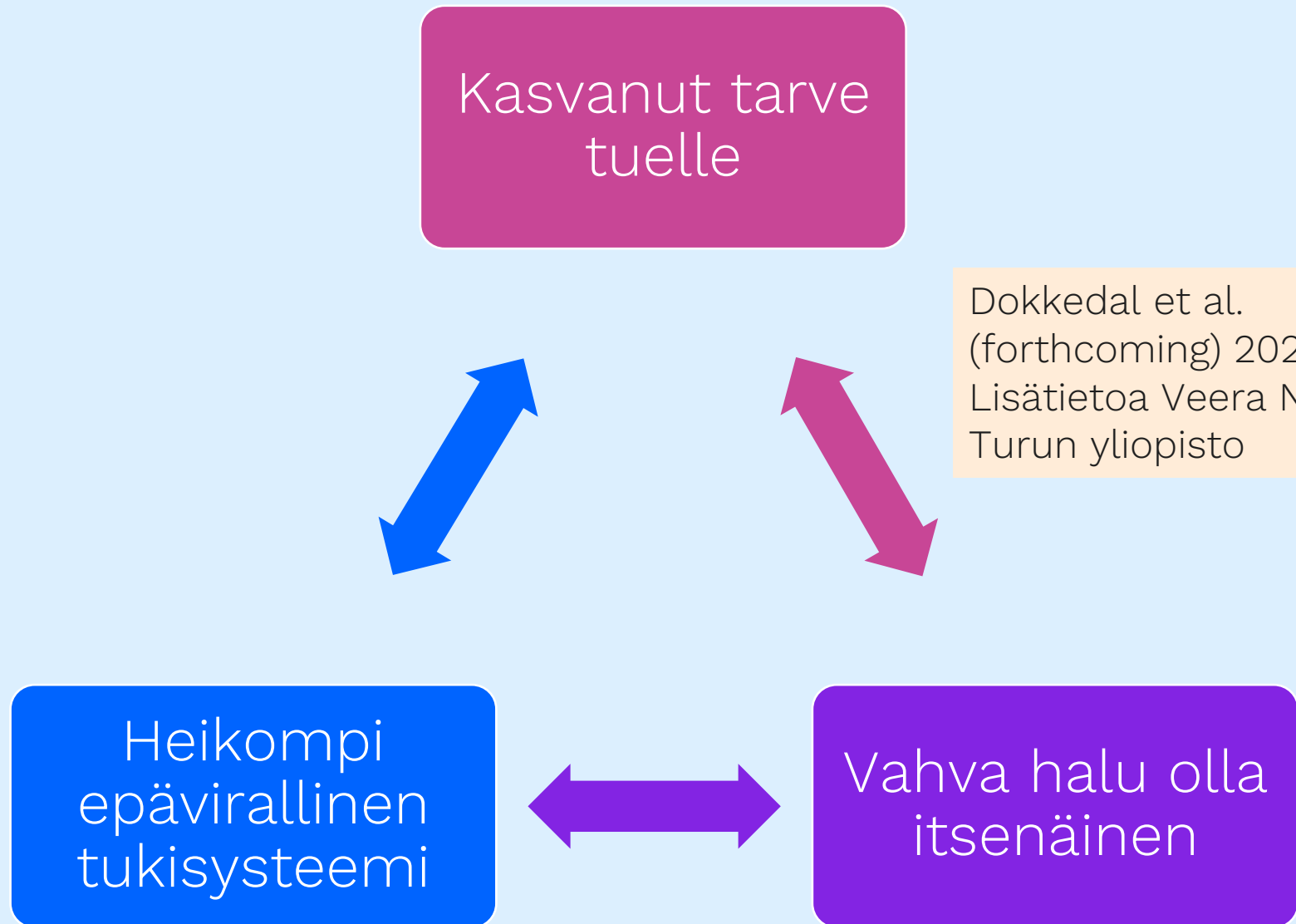
**Mikä tekee kämpästä
kodin?
Miten tehdä
kämpästä koti?**

Luotanko –
luottavatko?
Olenko turvassa?
Olen yksinäinen..

Lastensuojelun sijoituksen kokeneet nuoret - erityinen ryhmä

Dokkedal et al.
(forthcoming) 2025.
Lisätietoa Veera Niemi,
Turun yliopisto

Missä on mun koti?

- Biologisen perheen kodin rikkinäisyys, turvattomuus?
- Lastensuojelun avohuolto
- Lastensuojelun sijaishuolto
- Lastensuojelun jälkihuolto

Siirtymät lastensuojeluun
Siirtymät lastensuojelussa
Siirtymät lastensuojelusta...

Luvattomat poissaolot

Lastensuojelun sijoitetut nuoret ovat erityisen haavoittuvassa asemassa levien lasten ja nuorten ryhmä

Lastensuojelun jälkihuolto – asuminen ja asunnottomuus

Asunnottomuus kasvussa...

- Valtakunnallinen kysely lastensuojelun johdolle kunnissa 2021. (138 kuntaa/kuntayhtymää/yhteistoiminta-aluetta. Vastausprosentti 67.
- Nuorten asumisoloja koskevaan kysymykseen saatiin vaihteleva määrä vastauksia (28–72 alueelta/95).
- Noin 10 % totesi, ettei tietoa ole, puuttuvia tietoja oli kolmannes, osassa kysymyksistä jopa puolet.
- **Asumista koskeva tieto saatiin 3 915 nuoresta (68 %).**
- Näistä joka toinen nuori asui itsenäisesti, ja vanhempiensa kanssa asui 10 %.
- Tukiasunnoissa asui lähes 800 nuorta (20 %) ja palveluasumisessa 6 %, mikä on määrällisesti 227 nuorta.
- Lähes 40 nuorta (1 %) oli itsenäisen asumisen harjoittelussa ja edelleen sijoitettuna perhekotiin, ja lähes saman verran itsenäisen asumisen harjoittelussa ja edelleen sijoitettuna laitokseen.
- Niitä, jotka jatkoivat laitoshoidossa tai perhehoidossa jälkihuoltona, oli 15 % eli 360 nuorta. Muitakin asumismuotoja mainittiin 26 nuoren osalta (0,5 %).
- **Asunnottomina oli lähes sata nuorta (2,5 %).**

Lähde: Hirschovits-Gerz, Tanja, Weckroth, Niina, Heino, Tarja 2022. Ikkuna aikuistumiseen : Selvitys lastensuojelun jälkihuollon ja ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tulleiden nuorten tuesta ja palveluista. THL-raportteja 2/2022. <https://www.julkari.fi/handle/10024/144027>.

Yhdessä aikuisuuteen – Elämässä Eteenpäin –valtakunnallinen selvitys jälkihuollosta nykytilasta vuonna 2021.

25.9.2025

Asunnottomuus...

- Nuoria, alle 25-vuotiaita asunnottomia oli 555 vuonna 2024.
- <https://www.vvary.fi/asunnottomuus>.

Joista
lastensuojelun
jälkihuollossa oli
100? = lähes
viidennes...

Lastensuojelun jälkihuollon asiakkaiden kokema asunnottomuus, asunnottomuuteen johtaneet syyt ja niiden taustalla olevat palvelutarpeet.

Samira Vattulainen Tea Villilä 2024, opinnäyte.
<https://www.theseus.fi/handle/10024/871185>

Haastatteluaineisto n=7)

- ”Julkisen sektorin tarjoama tuki koettiin usein riittämättömäksi, ja erityisesti lastensuojelun jälkihuollon tuki nähtiin vähäisenä.
- Tiedonpuute palveluista sekä yhteydenpidolliset haasteet vaikuttivat myös negatiivisesti tuen saantiin.
- Kolmannen sektorin tarjoama tuki osoittautui merkittäväksi asunnottomuuden aikana.
- Tulosten mukaan sosiaalialan ammattilaisten tulisi kehittää vuorovaikutus- ja kohtaamistaitojaan sekä parantaa palveluohjausta, jotta tuet ja palvelut olisivat helpommin saavutettavissa.”

Lastensuojelun toistuvien sijoitusten ja monipaikkaisen asuminen vaikutuksia sijoitettujen nuorten näkökulmasta

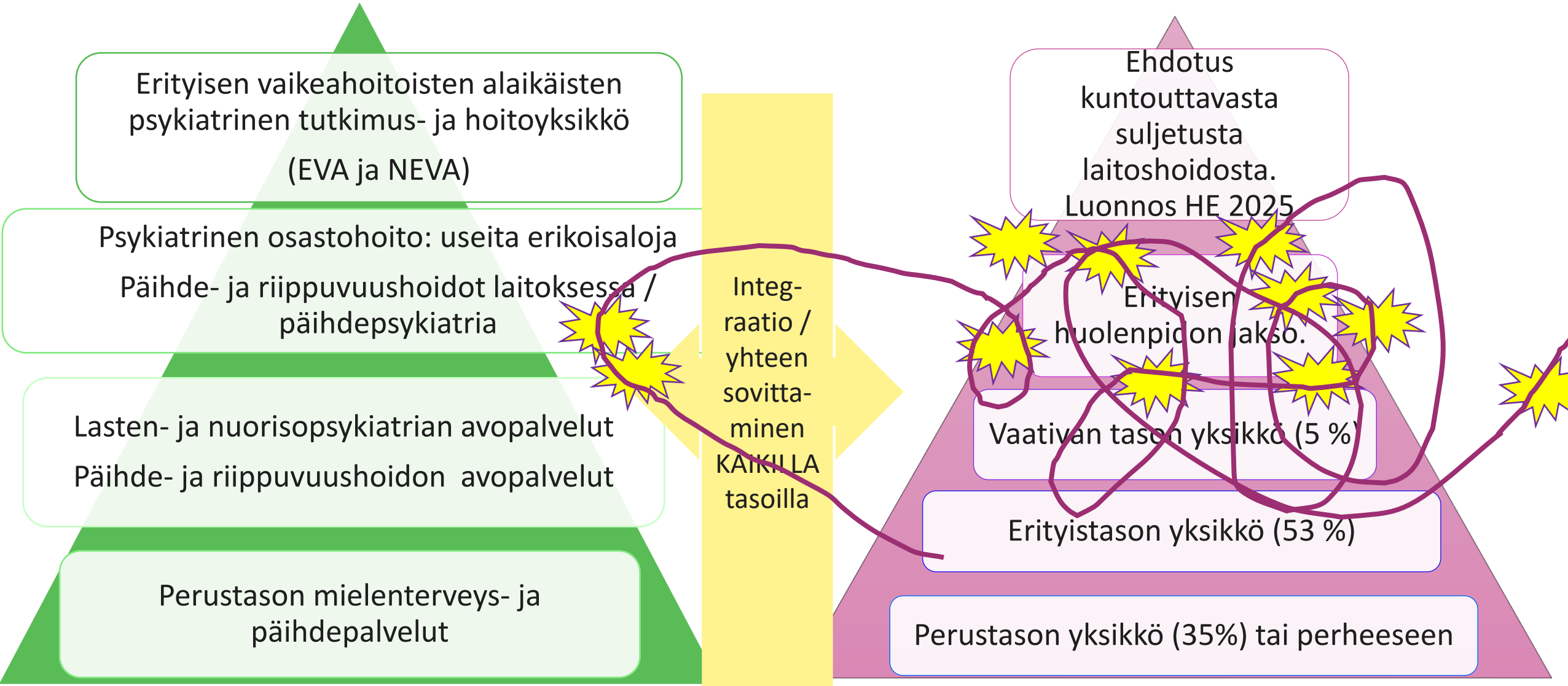
Biologi- nen perhe	Avohuoll on sijoitus perhee- seen	Perhe- koti	Laitos- hoito	Erityis- tason laitos	Vaativan tason sijoitus	EHO- jaksot	Jälki- huolto
X	Hatka	X	XX	XX	XX	XXX	X

Asumisessa toistuu heilurimaisuus

Mm. Riitta Laakso (2019) Lastensuojelun toistuvien sijoitusten ja monipaikkaisen asuminen vaikutuksia sijoitettujen nuorten näkökulmasta.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137615/YP1901_Laakso.pdf?sequence=2

Lastensuojelun ja päihde/psykiatrian erillispalveluista yhteensovittaviin ja yhteisiin palveluihin

Hatkaaminen

<https://hatkassa.fi/usein-kysyttya>

Myrkytys

Pahoinpitely

Trauma

Raiskaus

Ryöstö

Olen kyllästynyt häkissä elämiseen, jota laitospelämäksi kutsutaan. Kohtuuttomat rajat, kaltoinkohtelu ja epäinhimillisyys on mulle liikaa. En koe olevani enää ihminen kuukausia kestäneiden liikkumisvapauden rajoitusten, huoneen penkomisien, joukkorangaistuksien, yhteydenpidon rajoittamisten ja kaiken tämän nöyryytyksen jälkeen. Kukaan ei välitä eikä minulla ole mitään arvoa.

Haluan edes hetken olla “normaali” ja elää kuin muut ikäiseni... Nähdä kavereita, nollata päätä, ryypätä ja pitää hauskaa. Haluan “elää” vielä viimeisen kerran ennen kuin luovutan. Haluan kuolla, koska ei millään ole mitään väliä enää. Ei minulla ole mitään väliä.
Normaali nuori

Euroopan unionin
osarahoittama

SOILA-koordinaatiohanke

Jälkihuolto & asunnottomuus

Pohjoismaiden yhteinen tutkimushanke käynnissä sijaishuollosta itsenäistymiseen ja asunnottomuuteen liittyen: Nordic countries (Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden)

Homelessness among young care leavers eli HACL –tutkimushanke

[HACL – exploring the risk of homelessness.](#) Yhteyshenkilönä suomessa Veera Niemi veera.niemi@utu.fi

Tutkimushankkeessa selvitetään jälkihuollon ja asunnottomuuden yhteyttä ja riskitekijöitä.

<https://www.vive.dk/en/project-descriptions/exploring-homelessness-among-young-care-leavers-hacl/>

1. Kirjallisuuskatsaus
2. Haastattelututkimus asunnottomuuteen johtavista poluista ja sieltä pois. Haastattelut keskittyvät elämäkokemuksiin, elämäolosuhteisiin (taloudelliset resurssit, koulutuspolut, sosiaalinen tuki, ihmissuhteet ja verkostot) sekä kriittisten hetkien kokemuksiin.
3. Nuorten huostaanoton päättymistä koskevan sosiaalipolitiikan ja aloitteiden tarkastelu ja vertailu Pohjoismaissa
4. Sosiaalityöntekijän näkemykset nuorten asunnottomuuden riskistä.

Kirjallisuuskatsaus

- Kaikissa pohjoismaissa sijaishuollosta itsenäistyvät ovat yliedustettuina asunnottomuudessa. Siirtymätilanteissa haasteita ja asunnottomuus liittyy myös lyhytaikaisiin asumusjärjestelyihin.
- Sosiaalityössä ei pystytä aina reagoimaan nopeasti (esim. jos tarvitsee yöpaikan seuraavaksi yöksi).
- Juurettomuuden keskellä osa haastatelluista on sanoittanut turvallisuuden tunnetta laitoksissa.

Alberte Alsø Dokkedal; Veera Niemi ym. 2025. The Intersection of Leaving Care and Homelessness: A Literature Overview in a Nordic Welfare State Context. <https://www.scup.com/doi/10.18261/nwr.10.3.2>

Tulossa artikkeleja: Veera Niemi, HACL-hanke 1/3

Kymmeniä nuorten **aikuisten haastatteluja** käynnissä eri pohjoismaissa. Haastateltavat ovat 18-25-vuotiaita sijaishuollosta itsenäistyneitä, joko nyt asunnottomina tai ollut asunnottomuutta tai sen merkittävää riskiä.

1. Nuorten **asumishistoriat ovat kautta linjan hyvin katkonaisia** ja vaihtelevia yhtä lailla ennen sijaishuoltoa, sijaishuollon aikana, kuin myös sijaishuollon jälkeen. - juurettomuus!
2. Vain harvaan asumispolun vaiheeseen liittyy **kodin tunnetta**: millaiset asiat tällaisilla poluilla liittyvät kodin tunteeseen. Yllättävän usein kodin tunne on nuorilla liittynyt lähinnä biologisen perheen kotiin, huolimatta siitä, että osa kuvaa, että heidät olisi pitänyt sijoittaa jo paljon aiemmin. Kuitenkin toisinaan yksittäinen tuetun asumisen tai jopa vankilan jakso kuvataan kodilta tuntuneeksi.

Tulossa artikkeli: Veera Niemi, HACL-hanke 2/3

3. . Asunnottomuudelle on tyypillistä **toistuvat siirtymät asumisen, laitosasumisen ja asunnottomuuden välillä**. Liittyy jo alaikäisenä alkaneeseen kierteeseen: biologinen perhe, erilaiset sijaishuollon asumismuodot .

4. **Hatkoilla** olossa on kuvauksina valtavasti samaa kuin asunnottomuudessa. Tämä huomio on tärkeä ymmärtää kyseisen ryhmän kanssa tehtävässä asunnottomuustyössä.

4. **Eriytyisyys: Jos jotain sattuu, sijaishuoltopaikkaan ei monesti samaan tapaan voi palata kuin kotiin**. Ja vaikka voisi joskus palata esim. sijaisperheeseen, moni turvautuu asunnottomuuden kohdatessa juurikin biologiseen perheeseen.

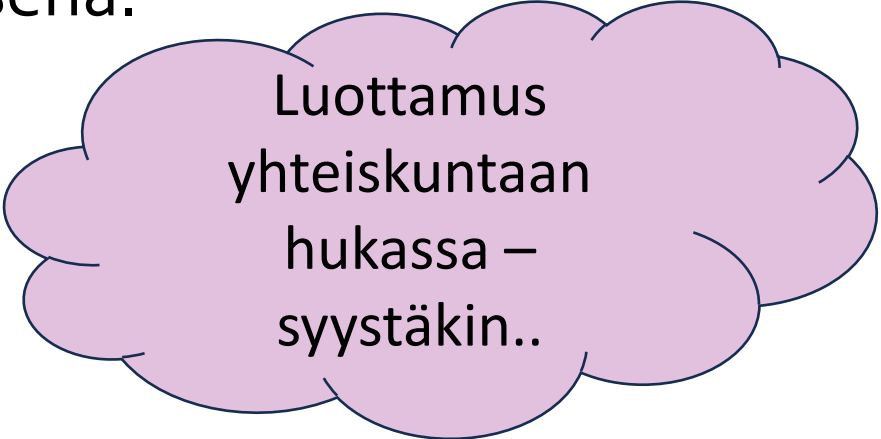

Tulossa artikkeli: Veera Niemi, HACL-hanke 3/3

5. . Erityisyys: jälkihuollosta itsenäistyvien nuorten asumisen toiveissa painottuu vapaus säännöistä ja siitä, että kodissa on työntekijöitä tai muuten ihmisiä, joita ei ole itse valinnut.

→ vaikuttaa olevan merkittäviä seurauksia myös asumisen valintoihin ja tukimuotojen vastaanottamiseen täysikäisenä.

→ Palveluiden kehittämisessä on paljon parantamisen varaa!

Luottamus
yhteiskuntaan
hukassa –
syystäkin..

Jälkihuollon sisältöjä

Jälkihuolto yhdessä muiden viranomaisten ja avun tarjoajien kanssa.

Esite: [Jälkihuolto on sinun oikeutesi 2024](#).

Tietoa jälkihuollosta: www.thl.fi/yee

Euroopan unionin
osarahoittama

SOILA-koordinaatiohanke

Lastensuojelun jälkihuolto on sinun oikeutesi

Kun sinut on

- huostaanotettu tai
- sijoitettu avohuollon tukitoimena yhtäjaksoisesti vähintään 6 kk:ksi

Saat tukea halutessasi 23-vuotiaaksi saakka

Kuva: Helmi Aarnio

Itsenäistymisen polulla jälkihuolto tukee sinua:

- asumisessa ja arjen sujumisessa
- taloudellisesti
- opinnoissa ja työllistymisessä
- tarjoamalla keskustelutukea
- sopivien palveluiden ja etuuksien löytämisessä

Julkaisu vuosi 2023,
päivitetty 2024

Asumisen taidot

Asumisen taitoja ei ehditä harjoitella riittävästi sijaishuollon aikana

- Talousosaamista
- Arjen hallintataitoja

Asumisen tuki

Tukiasuminen
Asumisen harjoittelu
Tuettu asuminen
Asumisen ohjaaja
Riskiasuttamisen malli

Asumisen ajokortti:

<https://www.aspa.fi/kehittamistoiminta/asumisen-ajokortti/>

Valmennuksen aiheet

- Oman kodin merkitys
- Omasta hyvinvoinnista huolehtiminen
- Asukkaan oikeudet ja velvollisuudet
- Asunnosta huolehtiminen ja asumisturvallisuus
- Arjen taidot ja taloustaidot
- Asumisen digitaidot
- Naapureiden kohtaaminen ja toiminta asuinympäristössä

Asumista haastavat

Päihteet ja mielenterveys

Riittävän tuen puute

Jälkihuollon rooli on
toimia julkisena
vanhempana – mutta
onko tuki
yhdenvertaista?
Riittävää? Arkista ja
rinnalla kulkevaa?

Jättäisitkö oman lapsesi
18 vuotiaana yksin?

Oletko itse vanhempi
vain virka-aikana ja
saatavilla vain sovitusti
viikkojenkin viiveellä?

Euroopan unionin
osarahoittama

SOILA-koordinaatiohanke

Asumista haastavat toimintaympäristö ja sovitut käytännöt

- Jälkihuollon osalta haastaa osassa maata selkeästi asuntojen konkreettinen puute
- Asunto saatetaan sitoa jälkihuollon tuen vastaanottamiseen
- Prekaarit (epävarmat) asuntomarkkinat ja asuminen kaikkineen liittyy vahvasti jh-nuorten tilanteeseen

Suhdeperustainen tuki aikuistumiseen!

Asunnottomuuden ehkäisyä tulee tehdä monella tasolla

Erilaiset asumismahdollisuudet --> tuettu asuminen ja vahvan tuen yksiköt esim.

<https://nalpalvelut.fi/jalkihuollon-yksikot/>

- Itsenäistymisvaiheeseen ja asumisen taitojen sekä taloustaitojen opetteluun varmistettava riittävä tuki jo sijaishuollon aikana + siirtymävaiheessa. Riittävän vahva tuki myös jälkihuollon aikana.
- Erilaiset asumismahdollisuudet --> tuettu asuminen ja vahvan tuen yksiköt esim.
<https://nalpalvelut.fi/jalkihuollon-yksikot/>
- **Mielenterveys- ja päihdetyön merkitys asunnottomuuden ennaltaehkäisyssä!**
- Palveluohjaus ja rinnallakulkeva työskentely tärkeitä.
- Koti – tuntuuko asunto kodilta? - mikä tekee kodista kodin? Mikä merkitys viihtyvyydellä on asunnottomuuden ennaltaehkäisyssä?
- Kasaantuvat haasteet --> näihin puuttuminen jo varhaisessa vaiheessa.

Kolmas sektori kopin ottajana

Nuolessa nuoret saavat apua ympäri vuorokauden

Nuoli – nuorten kohtaamis- ja tukipiste on juuri sinua varten, jos olet 16–29-vuotias päihteitä käyttävä nuori vailla paikkaa minne mennä.

Nuoli-hanke, Sininauhasäätiö.

<https://sininauhasaatio.fi/arjen-tukea-ja-kohtaamisia/nuoli-nuorten-tuki-ja-kohtaamispiste/>

Sitoutuuko palvelujärjestelmä nuoriin?
Onko palvelujärjestelmä motivoitunut?

Euroopan unionin
osarahoittama

SOILA-koordinaatiohanke

Lakipohja:
PL, LSL,
SHL

Nuorella on

Turvallin
en koti

Turvallinen,
luotettava
aikuinen

Toimeen-
tulo

Opiskelu
tai
työpaikka

Mielekäs
arki,
harrastukset

Ystäviä ja
läheisiä

Sijaishuolto
/avohuolto

Aikuistumisen tuki

Toimeentulon, asumisen ja arjen tuki sekä osallisuuden vahvistaminen

Sujuvat siirtymät

Lastensuojelun jälkihuolto – 23-vuotiaille

Sujuvat
siirtymät

Muu asuin-
paikka

Palveluiden ja tuen yhteensovittaminen

Palveluiden välinen yhteistyö ja yhteistyötuotanto

Perhe,
läheiset

Sosiaali- ja
terveys-
palvelut,
kuntoutus

Taloudellinen
tuki ja
taloustaidot

Työn ja
opiskelun
tuki

Hyvinvointi-,
nuoriso-,
kulttuuri- ja
liikuntapalvelut

Kansalais-
toiminta,
vertaistyö

Vanhem-
muuden
tuki

Muut
yhteistyön
pinnat

Nuoria, tukea ja palveluita koskeva tietopohja, sen seuranta, arviointi. Työn ja palveluiden organisointi ja resursointi, palvelukokonaisuuksien ja polkujen hallinto. Ammattilaisten osaamisen varmistaminen

Lakipohja: Substanssilait, ohjeet, suositukset, hyvät käytännöt ja mallit

Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen –ohjelman tavoite

thl.fi/soila

- Tukea lastensuojelun asiakkaana olevien sekä sijoitettujen lasten ja nuorten elämäntilannetta ja pärjäämistä: avo-, sijais- ja jälkihuolto.
- Kehittää lasten ja nuorten tarpeista lähteviä, helposti saavutettavia tukitoimia ja palveluita, joita tuotetaan paikallisesti monitoimijaverkostoissa lapsia ja nuoria kuunnellen.
- Rakentaa paikallisesti uusia ja helposti saavutettavia palvelukokonaisuuksia;
- Täydentää innovatiivisesti jo olemassa olevaa tukea & palveluja.

30 M€

Koordinaatio 4 M€
ja alueet 26 M€

Uudistuva ja osaava Suomi, 2021–2027 – EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma → ESR+ valtakunnallinen teema osallisuus → Sosiaalisten innovaatioiden Suomi TL 5 → Erityistavoite 5.1 Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen

"Valtakunnallinen koordinaatiohanke ja alueiden rahoittamat hankkeet muodostavat yhdessä kehittämisen kokonaisuuden, jossa ohjelmakauden päättyessä on saatu uudistettua suomalaista lastensuojelua entistä paremmaksi ja niin sosiaalisesti kuin taloudellisestikin kestävämmäksi."

Uudistamme lastensuojelua: NELJÄ STRATEGISTA TAVOITETTA

Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen ESR+ TL 5.1 -hankekauden strategiset tavoitteet ovat:

1

12-17-vuotiaiden lasten **sijoitusten määrän vähentäminen** laadukkailla ja vaikuttavilla, lasten ja perheiden arjen tarpeisiin vastaavilla lastensuojelun avohuollon tukitoimilla, työmenetelmillä ja palveluilla.

2

Koko perheen ja erityisesti **vanhemmuuden tukeminen huostaanottilanteessa**, huostaanoton aikana ja sitä purettaessa sekä muissa siirtymävaiheissa, jotta perheen vuorovaikutussuhteet ja toimintavalmiudet vahvistuisivat eikä kukaan jäisi yksin.

3

Jälkihuollon uudistaminen monialaiseksi aikuistumisen tueksi, jotta kaikilla nuorilla olisi valmiudet pärjätä itsenäisesti ja edetä tavoitteidensa suuntaisesti koulutukseen ja työelämään.

4

Lastensuojelun sijaishuollon palvelujen ja muun palvelujärjestelmän systemaattisen yhteistyön kehittäminen ja uudistaminen siten, että palvelujärjestelmä kykenee vaikuttavasti ja pitkäjänteisesti vastaamaan **sijaishuollossa olevien lasten mielenterveys- ja päihdeongelmiin**.

S O I L A

SOSIAALISET INNOVAATIOT
LASTENSUOJELUSSA

Euroopan unionin
osarahoittama

25.9.2025

SOILA- koordinaation yhteystiedot

- Tanja Hirschovits-Gerz,
hankepäällikkö, THL

thl.fi/soila

25.9.2025

Euroopan unionin
osarahoittama